

Література:

1. *Ляшенко В. І.* Вплив Податкового кодексу України на розвиток малого підприємництва: експертні оцінки на етапах обговорення, прийняття та внесення змін / В. І. Ляшенко, А. А. Просуленко // Вісник економічної науки України. – 2011. – №2. – С.93–111.
2. *Орлова В.* Теоретико-методологічні основи підтримки малого бізнесу [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Skhid/2011_7/2.pdf.
3. *Полівчак В. С.* Зовнішнє середовище розвитку комерційного бізнесу / В. С. Полівчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.4. – С. 244–251.

Клімчик В. В.

викладач кафедри фінансів

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Кардинальні зміни, що поетапно відбулися в економіці України після проголошення незалежності держави, суттєво підвищили роль зовнішньоторговельного фактора в її розвитку. Так, на етапі реформування економіки і здійснення процесу становлення ринкового механізму активний розвиток зовнішньоторговельної діяльності був одним із чинників пом'якшення наслідків спаду виробництва. Через обмеженість платоспроможного попиту на внутрішньому ринку експортна діяльність була і залишається важливим фактором розвитку значної кількості українських підприємств та залучення до процесу виробництва значної кількості виробничих ресурсів і робочої сили.

Надходження від зовнішньоторговельних операцій займають значну питому вагу у доходах Державного бюджету України. Оскільки трансформаційні процеси пов'язані зі спадом виробництва на певний період часу, звужують базу податкових надходжень із внутрішніх джерел, тому зовнішні джерела надходжень відіграють все більш помітну роль у формуванні доходів бюджету (табл. 1). Така надвисока залежність економіки України від зовнішнього ринку зумовлює формування фінансових ресурсів держави і суб'єктів господарювання від результативної .

Стабільна і позитивна динаміка економічного і соціального розвитку країни тісно пов'язана з її зовнішньоторговельною діяльністю, ефективність якої в значній мірі визначається якістю державного регулювання цієї важливої сфери, де центральне місце посідає фінансове регулювання. За допомогою його регулятивних функцій держава сприяє економічному зростанню країни, прогресивним структурним змінам у зовнішньоекономічних зв'язках суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, захисту їх інтересів і підтримці конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, впливає на формування і використання зовнішніх фінансових ресурсів, обсяги і структуру зовнішньоторговельного обороту країни, рух капіталів, участь національної економіки в системі міжнародного поділу праці.

Таблиця 1

**Надходження від здійснення зовнішньоторговельних операцій до
Державного бюджету України у 2008–2010 рр.***

Показники	Роки		
	2008	2009	2010
ПДВ із ввезених на територію України товарів	81007196479,92	73155256913,57	73350302081,45
ПДВ із імпортованих на територію України робіт, послуг	58966,5	2525440,04	464343,33
Акцизний збір із ввезених на територію України товарів	2553002841,31	3690001223,12	4600812584,97
Кошти в іноземній валюті за реєстрацію представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності	2673619,57	2519615,86	2470628,65
Плата за ліцензії на право експорту, імпорту та оптової торгівлі спирту етилового, коньячного та плодового	1526116,00	1021892,00	1517160,00
Плата за ліцензії на право експорту, імпорту алкогольними напоями та тютюновими виробами	239765,00	556053,37	-38047,00

* Складено автором на основі даних Міністерства фінансів України.

Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	12302635143,13	6929286287,25	9071895851,85
Всього	231722888521,54	226352568866,03	240615241080,60
Питома вага надходжень від здійснення ЗЕД до усіх бюджету	41,3%	37%	37,7%

Фінансове регулювання зовнішньоекономічної діяльності є важливою домінантою в системі державного регулювання економікою переважної більшості країн світу. Їх успіхи в соціально-економічному розвитку в умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів в значній мірі визначаються саме якістю зовнішньоекономічних відносин. Реалії функціонування фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні свідчать про його неспроможність належним чином виконувати власні функції без здійснення адекватних заходів щодо вдосконалення. Наявність суперечностей і неузгодженості при застосуванні фінансових інструментів і важелів в процесі регулювання зовнішньоекономічної діяльності роблять його малоефективним.

Непослідовність у проведенні соціально-економічних змін, перманентні політичні протиріччя, невизначеність із напрямками інтегрування економіки країни у світове економічне співтовариство, несприятлива кон'юнктура на світовому ринку загострили проблеми у сфері зовнішньоекономічних відносин, вирішити які неможливо без посилення дієвості держави, і, в першу чергу, за рахунок фінансового регулювання.

Необхідно регулярно вдосконалювати механізм фінансового регулювання зовнішньоторговельної діяльності, оскільки ефективність впливу окремих інструментів і важелів фінансового регулювання в більшій мірі проявляється через цінові або відтворювальні чинники, то досягнення бажаного результату в значній мірі залежить від їх цілеспрямованого вибору і поєднання в певних комбінаціях.

Для вирішення проблеми щодо збалансованого розвитку внутрішнього ринку і посилення позицій вітчизняних виробників на зовнішньому, встановлено, що необхідно з однієї сторони, стримувати імпорт шляхом запровадження спеціальних захисних заходів у формі додаткового мита, розширення практики застосування специфічного і комбінованого мита, а, з іншої сторони, сприяти експортерам шляхом надання експортних субси-

дій, експортних кредитів, пільгових кредитів для налагодження закордонної збутової діяльності, страхування ризиків із зовнішньоекономічних операцій.

Фінансове регулювання зовнішньоторговельної діяльності дозволяє створити сприятливі умови для економічного розвитку країни і захисту її інтересів, збалансованого розвитку галузей економіки, коректування рівня відкритості внутрішнього ринку для зовнішнього світу, прогресивних структурних змін у зовнішньоекономічних зв'язках суб'єктів економічної діяльності і входження національної економіки в систему міжнародного поділу праці.

Ефективність фінансового регулювання зовнішньої торгівлі залежить від цілеспрямованого вибору в певній комбінації інструментів і важелів впливу для досягнення конкретної цілі з урахуванням їх дієвості при певних умовах. Тому механізм її фінансового регулювання повинен регулярно оновлюватися з врахуванням змін в економічній політиці держави і світовій економіці.

Входження України у міжнародне економічне співробітництво відбувається за низької якості зовнішньої торгівлі (імпорт високотехнологічних товарів і послуг, експорт – товарів із надто низьким рівнем доданої вартості), що відображається в недостатній ефективності рівня участі країни у світовому поділі праці, надто високій відкритості внутрішнього ринку і його чуттєвості до зовнішніх шоків. Це значно підвищує важливість використання інструментів фінансового регулювання, спрямованих на запобігання негативному впливу сучасних викликів і загроз у сфері міжнародної торгівлі, руху капіталів та інтеграції країни у світову економіку.

Тому в зовнішньоекономічній політиці держави потрібно більше уваги приділити розвитку експортної складової, різноманітним формам її сприяння – підтримці нових галузей, диверсифікації експортних галузей, державній підтримці експортерів тощо. Значну роль при цьому можуть відіграти такі важелі впливу в системі фінансового регулювання експорту, як субсидії, кредитування, страхування експортних операцій і податкові пільги.